

Ordu İli Ulubey İlçesi Geleneksel Tedavi Yöntemleri

Ordu Ulubey District Traditional Treatment Methods

Mustafa EREN¹

Geliş Tarihi: 12.09.2018 / Düzenleme Tarihi: 19.10.2018 / Kabul Tarihi: 26.10.2018

Özet

Beylikler döneminden itibaren Türk Halkının yerleşmeye başladığı Ulubey, Ordu ilinin en eski ilçelerinden biri olmasının yanında, kültürel açıdan da zengin bir mirasa sahiptir. Bu mirasın önemli bir bölümünü de halk hekimliği dediğimiz geleneksel tedavi yöntemleri oluşturur. Halk hekimliği uygulamalarına yaygın olarak rastlanan Ulubey’de kırık çıkık başta olmak üzere, sarılık, basıklık, yilancık, ürfiye denilen hastalıklar ve geç konuşan, geç yürüyen bebeklere yapılan işlemler dikkat çeker. Bunların yanı sıra kırıklama, cin çıkarma ve muska yazma uygulamaları ile Evliya ve Ocak olarak tabir edilen yerlerin de bulunduğu Ulubey’de bugün bu geleneklerin birçoğu yok olmaya yüz tutmuştur. Bu çalışmada Ulubey ilçesi ve ilçeye bağlı olan köylerin birçoğunda derlemeler yapılarak geleneksel tedavi yöntemleri ve bu tedavilerin yapıldığı Ocak, Evliya denen yerler tespit edilip yazıya geçirilmiştir. Derleme metodu olarak mülakat ve yönlendirilmiş mülakat yöntemlerinin kullanıldığı araştırmada halk hekimliği dediğimiz geleneksel tedavi yöntemlerinin aslında her birinin mantıklı birer açıklaması olduğu tespit edilmiştir. Gelin, damat ve çocuk basıklığında basıklıktan korunmak için yüksek bir yere çıkılması buna en güzel örnektir. Yüksekte bulunan kişi psikolojik olarak kendisini rahatlatmakta, karşısındakine ezilmekte, dolayısıyla da basık olmamaktadır. Bu ve benzeri örnekler geleneksel tedavi yöntemlerinin halk yaşamında ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Gelenek ve Göreneklerimiz bizi birbirimize bağlayarak kültürel kimliğimizi oluştururlar. Bunların gelecek nesillere aktarılması Halk bilimciler olarak hepimizin en temel görevidir.

Anahtar kelimeler: Ulubey, Halk Hekimliği, Kırık, Çıkık, Kırıklama, Basıklık, Ocak

Abstract

Ulubey, where the Turkish people began to settle since the rule of the Emirates, is one of the oldest counties of our province of Ordu, and also has a rich cultural heritage. An important part of this heritage is the traditional treatment methods we call folk medicine. Ulubey, which is widespread in folk medicine applications, is characterized by broken juxtaposition, jaundice, scurvy, serpentine, diseases called latex, and late-talking, late-moving babies. Besides these, many of these traditions are now disappearing in Ulubey where there are applications of forking, gin extraction and amulet writing, as well as places called Evliya and Ocak. In this study, the villages of Ulubey county and towns were compiled and the traditional treatment methods and the places called the quarry and the marriage where these treatments were made were determined and written. It has been determined that traditional methods of treatment, which we refer to as folk medicine in the research using interviews and directed interview methods as compilation methods, are in fact a logical explanation of each. The best example of this is to ascend a high place to protect the bride, the groom and the child from the rash. The person who is at the height psychologically relaxes himself, is not oppressed, and therefore is not flattened. These and similar examples show how important traditional treatment methods are in public life. Traditions and Customs form our cultural identity by connecting us to each other. Transferring them to future generations As the public scientists, it is the most basic duty of all of us.

Key Words: Ulubey, Folk Medicine, Fracture, Dislocation, Scaling, Kurtosis, Oven

Giriş

Ulubey ve yöresinde Türk hâkimiyeti kurulmadan önce Persler, Romalılar ve Bizanslıların yaşadıkları bazı kaynaklarda belirtilmektedir ancak Ulubey’de birçok köy adının Türk boylarının adı olması (Kumanlar gibi) Türklerin buraya bilinenden çok daha önceki yıllarda geldiğini göstermektedir (Günay, 2016:17). Orta Karadeniz Bölgesini de içine alan bir bölgede kurulan ve başkenti Niksar olan Danişmendliler Beyliği (1080-1178) Ordu ve dolayısıyla Ulubey İlçesini de içine alan bir bölgeye hâkim olmuş ve buraları Türkleştirmiştir. Ardından Hacı Emiroğulları Beyliğinin etkisi altına giren bölge 1427 tarihinde Hacı Emiroğulları Beyliğinin, Osmanlılar tarafından ilhak edilmesiyle Osmanlı Devletinin hâkimiyeti altına girmiştir. Ulubey’le ilgili bilgiler çoğunlukla Trabzon Vilayeti Salnamelerinde yer almaktadır. Ulubey’in idari yapısı, 1 Nisan 1958 tarihinde ilçe hâline dönüştürülmüştür (Günay, 2016: 20).

Ulubey, sahile yakınlığı dolayısıyla ve Gököy-Mesudiye üzerinden Sivas bölgesiyle olan bağlantıyı sağlayan bir yerde kurulup geliştiği için, 550 yıldan beri bir bucak (nahiye) olma vasfını korumuştur (Çebi, 1995:8). 35 köy ve 6 mahallesiyle Ordu ilinin güneyine düşer. Ordu, Gököy, Mesudiye, Sivas karayolunun üzerindedir ve Ordu merkeze 22 km. mesafededir. İlçe merkezinin rakımı 586 metre olsa da köylerde 1.600 metreye ulaşan dağlar vardır, yüzölçümü 304 km²dir. En önemli

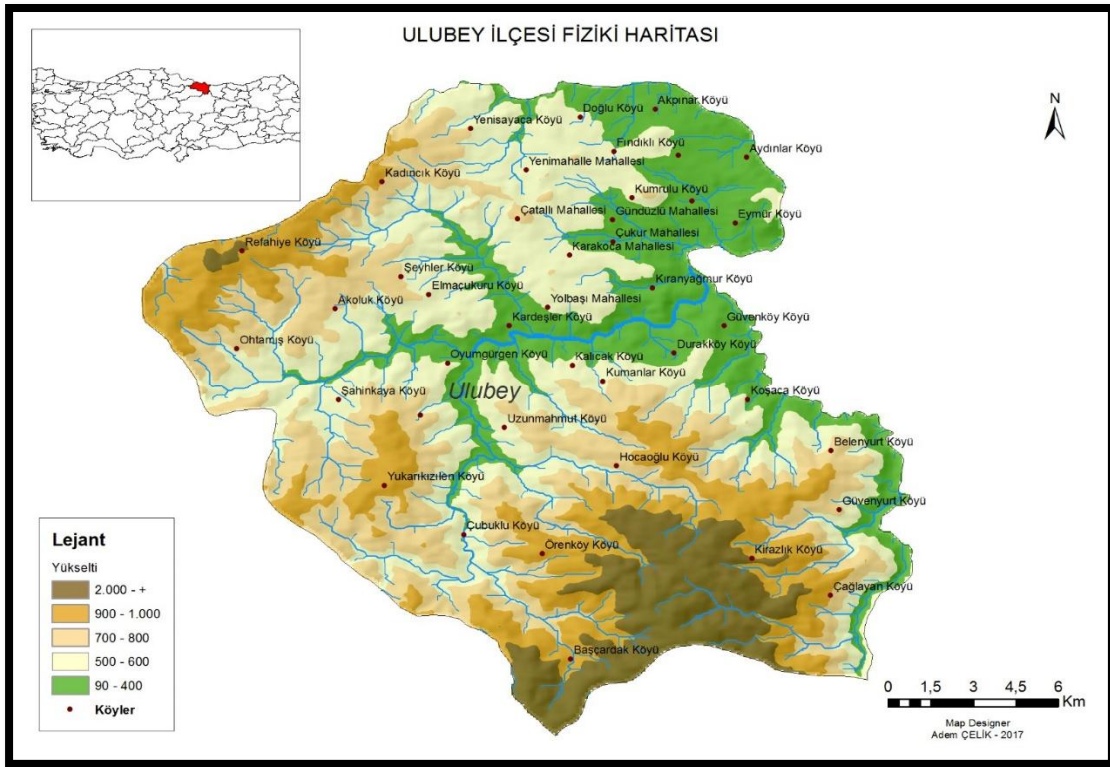
¹ Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Giresun, Türkiye.
E.posta: kutaymustafa@hotmail.com

geçim kaynağı fındık olan Ulubey'de Arıcılık da yapılmaktadır. 2015 yılındaki verilere göre İlçenin köyler dâhil toplam nüfusu 19.903'tür (Günay, 2016: 33-43).

Ulubey ilçesi zengin doğal güzelliklere sahiptir. Kaya mezarları, sarp deredeki kemer köprüleri ile Şeyh Abdullah ve Salih Derviş ziyaretgâhları tarihsel ve kültürel zenginliklerini oluşturmakta, iç ve dış turizm açısından da önem arz etmektedir. İlçede üç tane çeşme, üç tane köprü ve köprü ayakları, bir tane kaya mezarı ve bir tane de mescit olmak üzere sekiz tane tescilli kültür varlığı bulunmaktadır "Şekil 1."

Ordu ilinin en büyük ilçelerinden biri olan Ulubey Türk kültürüne ait birçok gelenek ve göreneklerin yanında geleneksel tedavi yöntemlerinin de hâlâ uygulandığı yörelerden bir tanesidir. Geleneksel tedavi yöntemleri olarak da bilinen halk hekimliği, hastalıklar ve sağlık hakkındaki inanç, tutum ve davranışlar şeklinde tanımlanabildiği gibi toplumların inanç, gelenek ve değer sistemleri ile ilgili tıbbi uygulamalar olarak da ifade edilir (Türkdoğan, 1991: 24). Boratav halk hekimliğini, halkın doktora gidemeyince ya da gitmek istemeyince hastalıklarını tanılama ve sağaltma amacıyla başvurduğu işlemlerin tümü olarak tanımlamaktadır (Boratav, 2013:10).

Bu çalışmada geçmişin geleceğe aktarımında, millet olma bağının güçlenmesinde önemli rolü olan geleneklerden bir tanesi olan halk hekimliği uygulamaları derlenerek incelenmiştir. Ulubey halkının büyük çoğunluğu eskiden bir rahatsızlık geçirdiğinde doktora gitmeden önce atadan, dededen gördüğü halk hekimliği yöntemlerine başvuruyordu, hasta belli bir zaman bekleyip iyileşmezse ondan sonra doktora gidilmekteydi. Günümüzde bu uygulama azalsa da devam etmektedir.

Şekil 1: Ulubey İlçesi Fiziki Haritası

2. Yöntem

Ulubey ilçesi ve köyleri ile ilçeye bağlı olmasa da ilçeye kültürel olarak yakınlıkları olan köyler ele alınıp incelenmiştir. İlçe geneline bakıldığında halk hekimliği tedavi yöntemlerinden birbirine benzeyenler olduğu gibi aynı tedavinin köyler arasında ufak tefek farklılıklarının da olduğu görülür. Bazı tedavi yöntemleri sadece bir köyde var iken diğerlerinde yoktur. Bu çalışmada ilk önce hastalıklar gruplandırılmış, sonra da bu hastalıklara ait köylerden farklı uygulamalar tespit edilerek kaynak kişi belirterek yazıya geçirilmiştir. Aynı uygulama birden çok köyde hiç değişmeden devam ediyorsa sadece bir tanesi ele alınmıştır. Bazı hastalıklarda ve tedavilerde adı geçen kişilerin adları gizlenmiştir.

Çalışmada farklı köylerden yaklaşık olarak yüz kırk kişiyle derleme ve mülakat yöntemleri kullanılarak görüşülmüş, bu kişilerin bilgileri dipnot olarak verilmiştir. Mülakat yöntemlerinden yönlendirilmiş mülakat soruları tekniği kullanılmıştır.

3. Ulubey ve Yöresinde Halk Hekimliği

Halk hekimliği, uluslararası eserlerde "folk medicine" olarak geçmekte, Türk halk biliminde ise "geleneksel tedavi yöntemleri veya geleneksel tıp" olarak ifade edilmektedir. Halk Hekimliği; hastalıklar ve sağlık hakkındaki inanç, tutum ve davranışlar şeklinde tanımlanabildiği gibi, toplumların inanç, gelenek ve değer sistemleri ile ilgili tıbbi uygulamalar olarak, bazı antropologlar tarafından da "ev tedavisi" olarak ifade edilmektedir (Türkdoğan, 1991: 24).

İnsanlar birçok nedene bağlı olarak hastane yerine halk hekimliği yöntemlerini tercih etmektedirler. Başta yıllar öncesinde şehre inmek için yol ve araçların olmayışı olmak üzere, ekonomik nedenler, şehre ulaşım zorluğu, çaresizlik, eğitimsizlik, dinî inançlar, insanların hastanelerdeki randevu ve ertelemelerden sıkılmaları olarak sıralanabilir.

Boratav halk hekimliğini, halkın doktora gidemeyince ya da gitmek istemeyince hastalıklarını tanılama ve sağaltma amacıyla başvurduğu işlemlerin tümü olarak tanımlamakta ve konuyla ilgili olarak bir tasnifleme yapmaktadır. Bu tasnif büyüye dayalı uygulamalar, hem büyüye hem akla dayalı uygulamalar ve sadece akla dayalı uygulamalar olarak belirtilir. Büyüye dayalı uygulamalar yatırlara, ocaklara, kutlu yerlere, üfürükçüye gitmeyken büyü ve akla dayalı uygulamalarda ise büyüün yanı sıra akıl ve mantık da önemli rol oynar. Sadece akla dayanan uygulamalar da ise bir hastalık cerrahi müdahalelerle veya bitkilerden yapılan ilaçlarla tedavi edilir. İster büyüye, ister hem akla hem büyüye, isterse de sadece akla dayanan uygulamalar olsun, Boratav halk hekimliği uygulamalarının her birinde yapılan işlemlerin kutlu kişilerin güçlerine dayandığını belirtmektedir (Boratav, 2013:139-144).

Orta Asya Türklerinde hastalıkların kötü ruhların bedeni ele geçirmesiyle oluştuğuna inanılıyordu ve hastaları tedavi eden kişilere kam, şaman, baksı adı veriliyordu. Günümüzde bu tedaviler ocak tabir edilen yerlerde ve hoca olarak tabir edilen kişiler tarafından yapılmaktadır.

Ulubey yöresinde halk hekimliği dediğimiz geleneksel tedavi yöntemleri "İnsan Hastalıklarında Halk Hekimliği", "Hayvan Hastalıklarında Halk Hekimliği", "Halk Hekimliğinde Ocaklar, Evliyalar ve Şifalı Sular" olarak üç bölüme ayrılmaktadır.

3.1. İnsan Hastalıklarında Halk Hekimliği

3.1.1. Yeni Doğan Bebeğin Güzellik Bakımı

Şahinkaya Köyünde bebeğin kırkı çıkana kadar son suyuna teri kokmasını diye tuz konur.² Gölköy'e bağlı Güzelyurt'ta da yeni doğan çocuğa tuzlu suyla banyo yaptırılmıştır.³ Yine Gölköy'e bağlı Damarlı'da Kız çocukların vücudu güzel olsun diye bebek tahta beşiğe sırt üstü yatırılır, beşiğin yöreği (bebeği beşiğe bağlayan kolan, kalın ip) ile sıkıca bağlanırmış. İlerde teri kokmasını diye tuzlu suyla birkaç defa banyo yaptırılmıştır. Kaşları çok olsun diye yeni doğan bebeğin kaşlarına kömür sürülmüştür.⁴ Şahinkaya Köyünde bebek doğduğunda yıkanmadan önce yay gibi güzel kaşları olsun diye kaşları kömürle çizilirmiş. Gözbebeğinin etrafı beyaz ve mavimsi olsun diye bebeğin gözüne limon damlatılmıştır.⁵

3.1.2. Yeni Doğan Bebeğin Kırklanması

Yukarı Kızılan Köyünde kırkı çıkmayan çocuğu dışarı çıkarmazlarmış, doğduğu gün ve Cuma gün yıkamazlarmış. Kırkı dolan ve 41 günlük olan bebek için anne abdest alır, kırk kaşık suyu ayrı bir tase koyar, bebeğe banyo yaptırmış, banyodan sonra ayırdığı kırk kaşık suyu bebeğin başından aşağı dökmüş. Daha sonra bebeği kolanla tavandan aşağı asar kendi kırkını çıkarana kadar basılmasını diye yere bırakmazmış. Aynı işlemi anne kendisi için de yapar ve kırkıdan çıkarmış. Anne böylece bebeğini asılı olduğu yerden alır ikisinin de kırkı çıkmış olurmuş.⁶

Çağlayan Köyünde bebek kırk günlük olunca, bebeğe banyo yaptırılır ve en sonunda başının üzerinden kırk kaşık su dökülerek kırkı çıkarılmıştır.⁷ Kıranyağmur Köyünde yeni doğan çocuk gün aşırı yıkanır, çocuğun kırkını gününde de banyo yaptırılan çocuğun başından aşağı kırk kaşık su dökülmüştür. Aynı işlem anne için de yapılmış.⁸

Şahinkaya Köyünde bebeğin kırkı çıkmadan kırk karınca yuvasından toprak alınır, bebek kız ise ilerde kıllı olmasını diye vücuduna sürülür ve bir kese içinde çocuk ilerde karınca gibi bereketli olsun diye saklanırmış.⁹

3.1.3. Bebeklerde ateş

Gölköy ilçesine bağlı Damarlı'da ateşlenen bebek sirkeli su ile ovulmuş. Ayrıca ağzı dualı kişilere okutulmuş.¹⁰ Diğer köylerin birçoğunda da ateşlenen bebeğe soğuk uygulamalar yapılmakta veya hoca denilen kişilere götürülüp okutulmaktaymış. Eğer ateşi geçmezse doktora götürülüp tedavi ettirilmeğeymiş.

3.1.4. Konuşamayan Çocukların Tedavisi

Yukarı Kızılan Köyünde Camiyanında evliya denen bir ağaç varmış, burada önceden bir mezar olduğuna inanılmıştır. Basık, konuşamayan, kekeleyen çocuğu köyden belli bir kişi (ismi gizlenmiştir) oraya yatırır, okur ve bekletirmiş.¹¹ Oradan kalkan çocuk iyi olurmuş. Sayaca'da geç konuşan çocuğu ahıra götürüp behniye bağlarırmış, önüne de alaf atarlarmış. "Adamsan gonuş, İneksen ye."¹² derlermiş. Fındıklı Köyünde konuşması geciken bebeği ahıra bağlayıp karanlıkta korkması sağlanırmış. Böylece konuşacağına inanılmıştır.¹³ Kıranyağmur'da geç konuşan veya konuşma kusuru olan çocuk ahıra bağlanarak ahırın kapısı kapatılmıştır. Güzel konuşana kadar oradan alınmazmış. Genelde de faydalı olurmuş.¹⁴

² Gamze Akbaş, Ordu Ulubey Şahinkaya Köyü, 1975 Doğumlu, Matematik Öğretmeni

³ Hüsne Kaya, Ordu Gölköy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezun.

⁴ Selihan Çelenk, Ordu Gölköy Damarlı Köyü, 1944 Doğumlu, Okur Yazar Değil.

⁵ Gamze Akbaş, Ordu Ulubey Şahinkaya Köyü, 1975 Doğumlu, Matematik Öğretmeni

⁶ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁷ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde Okuma Yazma Öğrenmiş.

⁸ Gülçin Karadeniz, Ordu Ulubey Kıranyağmur Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezun.

⁹ Gamze Akbaş, Ordu Ulubey Şahinkaya Köyü, 1975 Doğumlu, Matematik Öğretmeni

¹⁰ Selihan Çelenk, Ordu Gölköy Damarlı Köyü, 1944 Doğumlu, Okur Yazar Değil.

¹¹ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹² Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezun, Tarih Öğretmeni

¹³ Emrullah Aksu, Ordu Ulubey Fındıklı Köyü, 1942 Doğumlu, Ortaokul Mezun.

¹⁴ Mehmet Bakar, Ordu Ulubey Kıranyağmur Köyü, 1969 Doğumlu, Ortaokul Mezun.

Ören Köyünde, konuşması geciken çocuk ahıra götürülür, oradaki ineklerden birinin ipi çocuğun boynuna bağlanır bir müddet sonra çözülür ve arkaya bakmadan eve götürülürmüş.¹⁵ Güzelyurt'ta geç konuşan çocuk karanlık bir odaya kapatılıp korkutulmuş.¹⁶ Cevizlik'te ise türbe ve yatırlara götürülürmüş.¹⁷

3.1.5. Yürüyemeyen Ya da Geç Yürüyen Çocukların Tedavisi

Sayaca'da cuma günü camiden ilk çıkan kişi çocuğun ayağına bağlı olan ipi kesermiş.¹⁸ Kadıncık'ta yürüyemeyen ya da geç yürüyen çocuk için, Cuma günü camiden ilk çıkan kişi tarafından ayak bağı kesilmiştir. İlk önce çocuğun ayağı bir iple bağlanır, sonra caminin kapısına götürülür orada çocuk kucakta bekletilmiştir. Cumadan ilk çıkan kişinin eline bir bıçak verilir ve o ip kesilerek düğüm çözülürmüş. Cumadan çıkan kişinin annesinin ilk çocuğu olması önemliymiş.¹⁹ Şahinkaya'da da çocuğun hızlı yürümesi ve hemen yürümesi için ayağı bağlı olan çocuğun ayağındaki ip Cuma namazından ilk çıkan kişiye kestirilmiştir.²⁰

Çağlayan'da geç yürüyen çocuğun ayakları birbirine bağlanır. Kapı eşliğinin üzerinde bu bağ kesilmiştir. Bu işlemi yaparken üç kere "kulhüvallahü ahad" duası okunmuş.²¹

Fındıklı'da geç yürüyen bebekler yaşlı ağaçların kökünden geçirilmiştir.²² Kıranyağmur'da Cuma günü, geç yürüyen çocuğun babası evden çıkarken önceden bacakları birbirine bağlanan çocuğun ayak bağını kesermiş. Bağı kestikten sonra baba hiç arkasına bakmadan gitmeliymiş. Arkasına dönüp bakarsa ayak bağı kesme işleminin faydası olmazmış.²³

Güzelyurt'ta geç yürüyen veya yürüyemeyen çocuğun ayakları birbirine bağlanır, Cuma günü camiden ilk çıkan kişiye bu bağ kestirilmiştir. Annenin çocuk kucağında camiden eve kadar hiç kimseyle konuşmaması gerekirmiş.²⁴

Kızılan'de yürüyemeyen çocukların ayağı bağlanır, Camiyandaki belli bir kişiye (ismi gizlenmiştir) götürülür, o kişi okuyarak çocuğun ayağındaki ipi kesermiş, buna ayak bağı kesme denirmiş.²⁵ Ören Köyünde, yürüyemeyen çocuğun ayağına kırmızı ip bağlanır ve camiden ilk çıkan kişiye bu ip kestirilmiştir.²⁶

Kabadüz İlçesinin Derinçay Köyünde ise yürümesi geciken çocuğun ayak bağı annenin ilk çocuğu tarafından kesilmiştir.²⁷ Özlü Köyünde yürüyemeyen veya geç yürüyen çocuğun ayağı bir iple bağlanır ve akrabadan olmayan birine bu ip kestirilmiştir.²⁸

3.1.6. Çocuklarda Basıklık ve Tedavisi

Basıklık, çocuğun büyüyüp gelişmemesi, çelimsiz kalması durumudur. Ulubey ve yöresinde basıklıkla ilgili şu inançlar vardır.

Sayaca'da evde kundaklı (kırkı çıkmamış) bebek varsa, cenazeden gelen kişiler o eve girmezler. Eğer cenazeden gelen kişi o eve girecekse bütün ev halkı ayağa kalkar o gelen kişi oturmadan kimse oturamazmış. Gelen kişi seslenir cenazeden geliyorum kalkın der. Eğer böyle bir olay olursa cenazeden gelen kişi eve gelir ve bebek havaya kaldırılmazsa basık olurmuş. O bebeği basıklıktan kurtarmak için cenazesi olan ölen kişinin mezarından veya yeni ölen bir kişinin mezarından bir avuç toprak alınır bebeğin beşiğinin üzerinde gezdirirler ve geri gönderirlermiş. Toprak geri gönderilmezse ölünün üzerinin açık kalacağına inanılmış. Diğer bir basıklık tedavisi de kuşbaşı et çiğ haldeyken suyun içine atılır karıştırılır ve çocuk o su ile banyo yaptırılmış.²⁹

Kadıncık'ta evde bebek varsa cenazeden gelen kişi o eve uğramazmış. Eğer gelirse çocuğu yükseğe kaldırırılar, cenazeden gelen kişi oturana kadar bebek yüksekte tutulmuş.³⁰ Oturak kalan, yürüyemeyen çocuklara basık denirmiş.

Yukarı Kızılan Köyünde, Camiyandaki belli bir kişi (ismi gizlenmiştir) basık kalan çocuklara kendi evinde mum dökermiş. Damarlı'da ıhlamur ağacı ocakmış burada bir kişi (ismi gizlenmiştir) ocakçıymış oraya getirilen çocuklara mum dökermiş. İlk önce tavada mumu eritir sonra basık olan çocuğun başının üzerinde gezdirerek sıcak mumu soğuk suya dökermiş. Ardından mumlu suyla çocuğu çimzirmiş (banyo yaptırmak). Bu işlem farklı günlerde üç kez yapılmış. Camiyannında Evliya denen bir ağaç varmış. Altında mezar olduğuna inanılan bu yere basık, konuşamayan, kekeleyen çocuğu Hoca yatırır okur ve bekletirmiş.³¹ Yine aynı köyde çocuklar basık olmasın diye 40'ı çıkmamış gelinler birbirlerine iğne alıp verirlermiş.³²

¹⁵ Şahinder Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁶ Fedâkar Şen, Ordu Ulubey Cevizlik Köyü, 1971 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁷ Hüsne Kaya, Ordu Gölköy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁸ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

¹⁹ Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

²⁰ Gamze Akbaş, Ordu Ulubey Şahinkaya Köyü, 1975 Doğumlu, Matematik Öğretmeni

²¹ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

²² Emrullah Aksu, Ordu Ulubey Fındıklı Köyü, 1942 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

²³ Gülçin Karadeniz, Ordu Ulubey Kıranyağmur Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

²⁴ Hüsne Kaya, Ordu Gölköy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

²⁵ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

²⁶ Şahinder Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

²⁷ Firdevs Karaarslan, Kabadüz Derinçay Köyü, 1965 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

²⁸ İbrahim Akdi, Ordu Gölköy, Özlü Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Terk

²⁹ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

³⁰ Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

³¹ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

³² Ayşe Baybaba, Ordu Ulubey Çubuklu Köyü, 1951 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

Ulubey'in Eymür Köyünde, bebeğin kırkı çıkana kadar eve et getirilmezmiş, eğer getirilirse çocuk basık olurmuş.³³ Gölköy'ün Damarlı Köyünde de eğer evde kırkı çıkmamış çocuk varsa basık olmasın diye kırkı çıkana kadar eve et girmemiş.³⁴

Ören Köyünde ise çocuk basık olmasın diye kırkı çıkana kadar yastığının altına bıçak ve iğne bırakılmış.³⁵ Ayrıca bebek kırk gün dışarı çıkarılmaz ve pencereye diken konulmuş. Bunlara rağmen çocuk basık oluyorsa herhangi bir atın dizgininden geçirilirmiş.³⁶

Kıryanyağmur Köyünde basık olan çocuk, su değirmenine götürülür ve değirmenin çarkından püsküren suya tutulmuş. Yine geçmezse mum döktürülmüş. Çocuk basık olmasın diye kırk gün eve hiç kimse alınmazmış.³⁷

Gölköy'e bağlı Güzelyurt Köyünde basık olan çocuk herhangi bir mezar üzerinde banyo yaptırılır, böylece basıklıktan kurtarılmış.³⁸

Kabadüz ilçesinin Derinçay köyünde ise basık olan çocuk, bir parça çiğ etin üzerinde banyo yaptırılarak basıklıktan kurtarılmış.³⁹ Aynı işlem Ulubey Kıryanyağmur köyünde de görülmektedir.⁴⁰

Gülyalı'ya bağlı Tepealtı Köyünde basık olan çocuğu tedavi ettirmek için ocakçı bir kadına gidilmiş, o kadın çocuğun etrafında dolanıp üzerinden atmış.⁴¹

3.1.7. Gelin, Damat basıklığı

Ulubey'e bağlı Kadıncık Köyünde, kırk günü dolmamış (kırkı çıkmamış) bir gelinin bulunduğu eve başka bir kırklı gelin gelirse evin sahibi olan gelin basık olur, çocuğu olmaz, eşiyile aralarında sıkıntılar olurmuş. Böyle bir olay olmuş basılan gelinin yedi yıl çocuğu olmamış. Basıklık olmaması için evin sahibi olan gelin diğer gelin gelirken sandalye masa gibi yüksek bir yere çıkarılır, gelen gelin oturmadan oradan indirilmezmiş.⁴²

Ayrıca düğünlerde gelin alma sonrasında gelin damadın evine girerken damadı gelin basmasını diye yukarı (serendi ya da çatıya) çıkarırlarmış.⁴³ Eğer damat yukarı çıkmazsa basık olur, gerekli işlemleri yapamazmış.

3.1.8. Sarılık

Sarılık, bebeklerde gözün beyaz olan kısmının ve bebeğin yüzünün sararmasıdır. Bu hastalıktan kurtulmak için Ulubey Ören Köyünde çocuğun başına sarı çember örterler ve yakasına altın yüzük takarlarmış.⁴⁴

Sayaca'da, dilin altından veya burnun altına yakın yerinden jiletle sarılık kesilirmiş. Korkunca geçtiğine inanılır ve geçermiş.⁴⁵

Kızilen'de sarılık olan çocuğun dilinin altından et kesilirmiş.⁴⁶ Kızilen'e bağlı Koççukuru mahallesinde ise sarılık olan çocuğun iki kaşının arasının biraz altı kızgın eyiş (ucu düz soba küreği) ile yakılmış.⁴⁷ Perşembe Güzelyurt Köyünde, sarılıktaki ebe gömeci kaynatıp içirirlermiş.⁴⁸ Damarlı'da sarılık olan çocuğa camış yoğurdu yedirilirmiş.⁴⁹

Gölköy Güzelyurt'ta sarılık olan kişi camış yoğurdu yerse iyi gelirmiş, bir de sarılık olana sarı eşarp, sarı elbise giydirilirmiş.⁵⁰

Ayrıca diğer yerlerin bazılarında, sarılık olan kişi yaşlı ağaçların kökünden geçirilirmiş.⁵¹ Sarılık olan kişinin damağı bir miktar kesilip kan akıtılmış,⁵² yayla çiçeği kaynatılıp suyu içirilirmiş.⁵³ Sarımsak ve tuz dövülerek ezilir, daha sonra yoğurda katılarak yenirmiş.⁵⁴ Bebek sarılık olmasın diye sarı giydirilirmiş. Sarılık olan bebeğe kendi idrarı içirilirmiş.⁵⁵

³³ Songül Pala, Ordu Ulubey Eymür Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

³⁴ Ercan Çakır, Ordu Gölköy Damarlı, 1975 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

³⁵ Şahinder Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

³⁶ Nazife Özdemir, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1942 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

³⁷ Aysel Karadeniz, Ordu Ulubey Kıryanyağmur, 1954 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

³⁸ Hüsne Kaya, Ordu Gölköy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

³⁹ Firdevs Karaarslan, Kabadüz Derinçay Köyü, 1965 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁴⁰ Nazım Güven, Ordu Ulubey Kıryanyağmur, 1949 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁴¹ Aydın Yılmaz, Ordu Gülyalı Tepealtı, 1937 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁴² Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

⁴³ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızilen Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁴⁴ Şahinder Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁴⁵ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

⁴⁶ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızilen Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁴⁷ Yunus Güzel, Ulubey Yukarı Kızilen Köyü, 1978 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Öğretmen

⁴⁸ Havva Baş, Perşembe Güzelyurt, 1957 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁴⁹ Ercan Çakır, Ordu Gölköy Damarlı, 1975 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

⁵⁰ Hüsne Kaya, Ordu Gölköy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁵¹ Ömer Yıldız, Ordu Ulubey Yolbaşı Köyü, 1958 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

⁵² Hüseyin Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁵³ Muhlis Kılıç, Ordu Ulubey Elmaçukuru Köyü, 1943 doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁵⁴ Dürdane Bektaş, Ordu Ulubey Hocaoğlu Köyü, 1956 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

⁵⁵ Akgül Öztürk, Ordu Kabadüz, 1940 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

3.1.9. Kırık Çıkık

Kıranyağmur'da kırık ve çıkıkla ilgili bir rahatsızlık olduğu zaman kırıkçı çıkıkçı denilen kişilere gidilirmiş. Kırık çıkıkçı kırılan bölgeyi sabunla yumuşatır, mısır unu ve sirkeyi karıştırarak hazırladığı malzemeyi beyaz bir çemberle kırık bölgesine sararmış.⁵⁶ Güzelyurt'ta kırık çıkıkta kül keleş (külü ısıtıp havluyla sarma) yapıp sararlarmış.⁵⁷

Sayaca'da eskiden çobanlık yapan Teynelili Kırıkçı Kemal (merhum) denen birisi, koyunların vs. bacaklarını iyileştirirken insanların da kırık ve çıkıklarının tedavi etmeye başlamış.⁵⁸ Kadıncık'ta kırık tahta sarılarak tedavi edilirmiş.⁵⁹ Kabadüz Derinçay Köyünde kırık olan yere hartama tahtası sarılırmış.⁶⁰ Çatak'ta (Ören) Bektaşlı Hasan iğne yaparmış, birçok hastalığı tedavi edermiş. Yanık tedavisi yaparmış. Artık dişi kerpetenle çekermiş. Kırıkçı, çıkıkçıymış aynı zamanda. Civarda bulunan birçok köyden Hasan'ın yanına tedavi için gelirlirmiş.⁶¹

Durak Köyünde çıkık olan bölgeye kızartılmış yumurta sürülürmüş.⁶² Şekeroluk'ta ise kırık, kırıkçı denilen kişi (Oyungürgeci Köyünden Kırıkçı Ahmet) tarafından elle düzeltilerek mumlu bezle sarılırmış.⁶³ Özlü Köyünde, arı mumundan muşamba yapılır, kırılan yerin üzeri çubukla örtülür ve muşamba ile sarılır.⁶⁴

3.1.10. Siğil

Sayaca'da belli kişiler tarafından okunuyormuş.⁶⁵ Kadıncık'ta siğili kalemle çevirerek okurlarmış.⁶⁶ Kızılan'de ocak denen yerde yaşayan kişiler kırık bir tane arpaya okuyormuş, sonra arpaları keserek kâğıda sarıp toprağa gömerlirmiş.⁶⁷ Çağlayan'da yedi kere "İhlas Suresi" okunur ve siğilin etrafı parmakla çevrilirmiş.⁶⁸ Gülyalı Mustafalı Köyünde siğilin etrafında kalın tuz gezdirilir, bunu yaparken "Kulhü" okunurmuş.⁶⁹ Fındıklı'da mezarı parmakla gösteren kişinin elinde siğil çıkacağına inanılırmış. Siğil olan yere tuz basıp sonra yıkarlarmış.⁷⁰ Yolbaşı'nda siğili olan kişi gece dolunay çıktığı zaman, avucundaki tuza okutur, bunu da hiç arkasına bakmadan evine gelerek bir duvarın deliğine bırakırmış.⁷¹

Durak Köyünde eskiden, mezarı parmakla gösteren kişinin elinde siğil çıkacağına inanılırmış. Siğil tedavisi için tuza okunur ve bu tuz sobaya atılırmış.⁷² Cevizlik'te Tütüncüoğullarından birisinin bahçesinde taşın üzerine biriken su siğile iyi gelirmiş. Bahçe sahibi bu suyu sene boyunca biriktirir. Gelen hastaların siğillerine sürermiş.⁷³ Elma Çukuru Köyünde siğilin üzerine köyde yetişen siğil yaprağı denen bir ot koyulmuş ve ağzı dualı birine okutulmuş.⁷⁴ Çubuklu'da siğilin etrafı atın kuyruğundan alınan bir kılla çevrilir, sıkıca bağlanır ve okunurmuş.⁷⁵ Hocaoğlu'nda siğil ince iplikle dibinden bağlanır, kurur ve kendiliğinden düşermiş.⁷⁶ Ören Köyünde ise siğil incir sütü sürülerek, soğan suyu ile sarımsağa batırılmış kızgın iğne ile meloğcan tikeniyile müdahale edilerek iyileştirilirmiş.⁷⁷ Ayrıca incir dalı kırılarak oradan çıkan su siğilin üzerine sürülürmüş.⁷⁸

Şekeroluk'ta arpalar, siğilin etrafında dua okunarak döndürülür, sonunda arpalar ikiye bölünerek bir kâğıda sarılıp çürümesi için çorak bir yere gömülür, arpalar çürürse siğil de çürür, arpalar yeşerirse siğil de yeşerirmiş. Bu işlemi sadece belirli kişiler yaparmış.⁷⁹

Eymür Köyünde ay son dördün evresine girince siğil olan yer oraya tutulur ve geçermiş. Ayrıca ham incirin sütü sürülerek de tedavi edilirmiş.⁸⁰ Gülyalı Tepealtı Köyünde ise belirli kişiler siğili tuz ile çevirerek okurlarmış. Okuma işlemi bitince tuzu suya atıp eritirlermiş.⁸¹ Özlü köyünde, sekiz tane arpa okunarak toprağa gömülür, siğilin üzerine olmamış incir sütü sürülür, söğüt yaprağı ile sarılırmış. Ayrıca mezarlıkta bulunan bir ağacın öz suyu da siğile faydalıymış.⁸²

⁵⁶ Aysel Karadeniz, Ordu Ulubey Kıranyağmur, 1954 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

⁵⁷ Havva Baş, Perşembe Güzelyurt, 1957 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁵⁸ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

⁵⁹ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁶⁰ Firdevs Karaarslan, Kabadüz Derinçay Köyü, 1965 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁶¹ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁶² Bahri Aydın, Ordu Ulubey Durak Köyü, 1937 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁶³ Mehmet Doğan, Ordu Ulubey Şekeroluk Köyü, 1954 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁶⁴ İbrahim Akdi, Ordu Gököy, Özlü Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Terk

⁶⁵ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

⁶⁶ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁶⁷ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁶⁸ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

⁶⁹ Emriye Günday, Gülyalı Mustafalı Köyü, 1949 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁷⁰ Emrullah Aksu, Ordu Ulubey Fındıklı Köyü, 1942 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

⁷¹ Ömer Yıldız, Ordu Ulubey Yolbaşı Köyü, 1958 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

⁷² Bahri Aydın, Ordu Ulubey Durak Köyü, 1937 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁷³ Fedâkar Şen, Ordu Ulubey Cevizlik Köyü, 1971 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁷⁴ Muhlis Kılıç, Ordu Ulubey Elmaçukuru Köyü, 1943 doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁷⁵ Niyazi Karaoğlan, Ordu Ulubey Çubuklu Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁷⁶ Dürdane Bektaş, Ordu Ulubey Hocaoğlu Köyü, 1956 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

⁷⁷ Abdurrahman Aksu, Ordu Ulubey Akpınar Köyü, 1944 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

⁷⁸ Şahinder Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁷⁹ Mehmet Doğan, Ordu Ulubey Şekeroluk Köyü, 1954 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁸⁰ Songül Pala, Ordu Ulubey Eymür Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁸¹ Aydın Yılmaz, Ordu Gülyalı, Tepealtı Köyü, 1937 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁸² İbrahim Akdi, Ordu Gököy, Özlü Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Terk

3.1.11. Yılançık (Yılançuk)

Özellikle çocukların yüzünde ve saçının içinde çıkan yaralardır. Sayaca Köyünden birisinin annesinin sırtında çiban çıkmış, doktor ameliyatsız geçmez acil ameliyat yapmalıyım, demiş. O gün hastanede bulunan birisi, bu yılançık demiş. Köyde bilinen bir kadın, Yılançık taşı denilen, Kâbeden getirildiğine inanılan bir taşla yaranın üzerinde uygulama yapmış. İyileşmiş, izi dâhi kalmamış. Yara yılançıkta taş orada yapışıp kalıyormuş değilse düşüyormuş. Taşın üzerinde yılan benzeyen şekiller varmış.⁸³

Kızılan'de kömürle yılançık olan bölgeyi okuyarak çeviriyormuş.⁸⁴ Çağlayan'da Mekke'den hacıların getirdiği yılançık taşı yaranın üzerine sürülür ve yara iyileşirmiş.⁸⁵ Gököy Güzelyurt'ta köyde yılançık ocağı denen bir yer varmış, hasta oraya götürülür yaranın üzerine yılançık taşı konurmuş.⁸⁶

Cevizlik Köyünde değirmen suyu ile yılançık tedavi edilirmiş.⁸⁷ Çubuklu'da yılançık denilen sakat olan bölgeye kara renkli bir taş yedi defa sürülmüş.⁸⁸ Hocaoğlu'nda yılançık hastalığı olan yerin etrafı kömürle çizilerek çevrilir. Bu işlem yapılırken okunmuş.⁸⁹ Eymür'de yılançık olan bölgeye yılançık taşı sürülmüş, bir de o bölge ölmüş yılanın dişi ile çevrilmiş.⁹⁰

Ulubey Çatalı mahallesinden bir çocuğun bacakları sakat olmuş, doktorlar çare bulamamış. Tam fındık toplama zamanıymış, fındık toplayanlardan Gürgentepeli bir kadın ben bunun çaresini biliyorum demiş. Çocuğu mezarlığa götürmüş, mezarlıkta bulduğu tiken bitkisinden geniş bir halka yapmış. Bu halkanın içinden çocuğu okuyarak yedi defa geçirmiş. Çocuk bir hafta içinde iyileşmiş.⁹¹ Gülyalı'da ise Yılançık olan bölge, tavuğun gö.üne sürülmüş böylece iyileşirmiş.⁹²

3.1.12. Pamukçuk

Pamukçuk, bebeklerin ağzında oluşan beyaz renkli yaralardır. Ulubey Ören Köyünde, annenin saçının teli bebeğin ağzındaki pamukçuk yarasına sürülür ve böylece tedavi edilirmiş.⁹³ Güzelyurt'ta da küçük çocuğun yarasına annenin saçından sürerlermiş ve böylece iyi olurmuş.⁹⁴

3.1.13. Göbek Düşmesi

Sayaca'da belirli kişiler düşen göbeği çekermiş. Bu kişi hastayı sırt üstü yatırır, bir kaba su koyar, içine de iğne atarmış. Dua okuyarak kabın içindeki iğneye parmağını bastırılmış, iğne parmağına yapışsa karın ağrısının nedeni göbek düşmesiymiş. Parmağını iğneyle beraber kaldırdıkça göbek de yerine gelirmiş. Bir kişinin göbeği çok düşüyorsa göbek okunan suya arpa veya buğday tanesi atılmış. Oradan alınan arpa veya buğday ekilirse kişinin göbeği artık düşmezmiş.⁹⁵

Kadıncık'ta göbeği düşen kişi sırt üstü yatırılır, okunarak parmak üzerine konur, sonra parmak çevrilerek yukarı doğru çekilir ve böylece göbek yerine gelirmiş. Bazıları da bir kaba su koyar, içine de iğne atarmış, dua okuyarak kabın içindeki iğneye parmağını bastırılmış, parmağını iğneyle beraber kaldırdıkça göbek de yerine gelirmiş.⁹⁶

Çağlayan'da göbeği düşen kişinin göbeğine bir hamur parçası koyulur, üzerine de kibrit batırılmış. Kibrit yakılarak üzerine hemen bardak kapatılmış. Böylece göbek yerine gelir, karın ağrısı geçermiş.⁹⁷ Ören'de göbeği düşen yani karın ağrıyan kişinin göbeği işaret parmağıyla döndürülerek çekilirmiş.⁹⁸ Hocaoğlu'nda bir patates ortadan ikiye kesilir, bir parçası göbeğin üzerine konur. Patatese iki tane kibrit çöpü batırılıp yakılır. Ardından yanan kibrit ve patatesin üzerine hemen bardak konur, böylece göbek yerine gelirmiş.⁹⁹

Şekeroluk'ta ise bardağı sıcak suyun içinden alıp, göbeğin üzerine koyarlar. Bu şekilde sekiz bardakla göbeği çekerlermiş. Bu işlemi köyde belli bir kadın (ismi gizlenmiştir) yaparmış.¹⁰⁰

3.1.14. Karın Ağrısı

Cevizlik'te ve birçok köyde ılık suya beş kaşık şeker atılır okunur ve içilirmiş.¹⁰¹ Gülyalı'da ise şekerli şerbet yapıp hastaya içirilirmiş.¹⁰² Ayrıca karın ağrısı göbek düşmesiyle ilişkilendirildiği için birçok köyde yukarıda belirtilen göbek düşmesi ile ilgili uygulamalar yapılmaktadır.

⁸³ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

⁸⁴ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁸⁵ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

⁸⁶ Hüsne Kaya, Ordu Gököy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁸⁷ Fedâkar Şen, Ordu Ulubey Cevizlik Köyü, 1971 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁸⁸ Niyazi Karaoğlu, Ordu Ulubey Çubuklu Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁸⁹ Dürdane Bektaş, Ordu Ulubey Hocaoğlu Köyü, 1956 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

⁹⁰ Songül Pala, Ordu Ulubey Eymür Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁹¹ Nuh Turap, Ordu Ulubey Çatalı Mah. 1977 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Edebiyat Öğretmeni.

⁹² Emriye Günday, Gülyalı Mustafalı Köyü, 1949 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁹³ Şahinder Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1974 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁹⁴ Hüsne Kaya, Ordu Gököy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁹⁵ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

⁹⁶ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

⁹⁷ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

⁹⁸ Hüseyin Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

⁹⁹ Dürdane Bektaş, Ordu Ulubey Hocaoğlu Köyü, 1956 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

¹⁰⁰ Mehmet Doğan, Ordu Ulubey Şekeroluk Köyü, 1954 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁰¹ Fedâkar Şen, Ordu Ulubey Cevizlik Köyü, 1971 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁰² Emriye Günday, Gülyalı Mustafalı Köyü, 1949 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

3.1.15. Kulak ağrısı

Kadıncık'ta kulağı ağrıyan çocuğun kulağına kız çocuğu emziren kadının sütü damlatılmış.¹⁰³ Çağlayan'da köyde taşların üzerinde biten yıldırım otu denen bir ot ezilir, otun suyu kulağa damlatılmış. Aynı işlem anne sütü ile de yapılmış.¹⁰⁴

Kıryanığmur'da ağrıyan kulağa, soğan ezilerek suyu damlatılmış.¹⁰⁵ Ören'de kulağı ağrıyan kişinin kulağına yıldırım otu denen otun suyu damlatılmış.¹⁰⁶ Cevizlik'te elma kesilip ezilir, suyu kulağa damlatılmış.¹⁰⁷ Elmaçukuru'nda kulağı ağrıyan kişinin kulağına elma çürüğünün suyu damlatılmış.¹⁰⁸ Aynı işlem Ören¹⁰⁹ ve Akpınar Köyünde de yapılmaktaymış.¹¹⁰ Gülyalı'da ise kara pancar kelemi ezilir, suyu kulağın içine damlatılmış.¹¹¹

3.1.16. Çıban

Kızılın'de Pezük (pezik) yaprağı sarılmış, bir gecede çıban yumuşar ve patlayarak iyi olurmuş.¹¹² Kıryanığmur'da çıbanın üzerine Pezik yaprağı veya Tahin Helvası sararlarmış. Böylelikle çıban patlar iyi olurmuş.¹¹³

3.1.17. Ürfiye

Özellikle bebeklerin ve küçük çocukların başlarında çıkan yaraya ürfiye denmektedir. Kadıncık'tan birisi çocuğunu Tepeköy'e şifalı suya göndermiş, orada çocuğu yıkamışlar, gelirken de şişede su getirmişler, sürmüşler. Ürfiye hemen tedavi olmuş, iyileşmiş.¹¹⁴ Annesinin ilk çocuğu olan kişi ürfiye (Çocukların başında çıkan sakat, kavlak) kesebilirmiş. Çocuğu çayıra yatırılmış, jiletle çocuğun etrafını kazıyıp kurutup yakıyorlarmış. Böylece ürfiye iyi oluyormuş.¹¹⁵

3.1.18. Boğmaca

Sadece Yukarı Kızılın Köyünde görülen bu uygulamada, boğmaca olan bebek veya çocuk ceviz ağacının kökünden birkaç defa geçirilir ve üzerine süpürge ile su atılmış. Bunun yanı sıra bir yandan da kelek denilen hayvanların boynuna takılan zil çalınmış.¹¹⁶

3.1.19. Yanık

Kadıncık'ta yumurtayı bulayıp yanan yerin üzerine sürerlermiş.¹¹⁷ Kızılın'de yanan kişinin yanan bölgesine insan pisliği sararlarmış.¹¹⁸ Çağlayan'da yanık olan yere yumurtanın sarısı sarılmış.¹¹⁹ Kıryanığmur'da yanan bölgeye zeytinyağı ile karıştırılan yumurtanın beyazı, tavuğun tüyüyle sürülmüş.¹²⁰ Yanan bölgeye diş macunu ve yoğurt sürerlermiş.¹²¹ Yolbaşı'nda yanık olan bölgeye yoğurt sürülmüş.¹²² Ören'de yanan bölgeye soğuk su dökülmüş.¹²³ Durak Köyünde yanık olan bölgeye yurtdiyen otu diye bir otun ezilmiş şekli sürülmüş.¹²⁴ Çubuklu'da yanan bölgeye yoğurt sürülmüş.¹²⁵ Hocaoğlu'nda yanık olan bölgeye yumurta sarısı ve yoğurt sürülmüş.¹²⁶

Delikkaya'da ise yanan bölgeye çam ağacı sakızı, yumurta sarısı, tereyağı ve mum karıştırılarak tavuk kanadıyla sürülmüş.¹²⁷

3.2. Hayvan Hastalıklarında Halk Hekimliği

3.2.1. Çon, Çon Kesme

Çon, hayvanların hareketsiz kalması, vücut ısısının düşmesi ve hiçbir şey yememesi hâlidir. Ulubey'de çon tedavisi için çon kesme tabiri kullanılmakta ve köylerde benzer uygulamalar yapılmaktadır. Kızılın'de ineğin gözünden, sırtından, kuyruğunun altından veya kulağının ucundan keserek kan akıtırlarmış, bunu da belirli kişiler yaparmış.¹²⁸

¹⁰³ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁰⁴ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

¹⁰⁵ Mehmet Bakar, Ordu Ulubey Kıran yağmur Köyü, 1969 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹⁰⁶ Hüseyin Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁰⁷ Fedâkar Şen, Ordu Ulubey Cevizlik Köyü, 1971 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁰⁸ Muhlis Kılıç, Ordu Ulubey Elmaçukuru Köyü, 1943 doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁰⁹ Nazife Özdemir, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1942 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

¹¹⁰ Abdurrahman Aksu, Ordu Ulubey Akpınar Köyü, 1944 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

¹¹¹ Emriye Günday, Gülyalı Mustafalı Köyü, 1949 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹¹² Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılın Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹¹³ Gülçin Karadeniz, Ordu Ulubey Kıryanığmur Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹¹⁴ Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹¹⁵ Temel Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1958 Doğumlu, Yüksek Okul Mezunu.

¹¹⁶ Hikmet Bakı, Ordu Ulubey Yukarı Kızılın Köyü, 1972 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Avukat

¹¹⁷ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹¹⁸ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılın Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹¹⁹ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

¹²⁰ Aysel Karadeniz, Ordu Ulubey Kıryanığmur Köyü, 1954 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

¹²¹ Gülçin Karadeniz, Ordu Ulubey Kıryanığmur Köyü, 1967 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹²² Ömer Yıldız, Ordu Ulubey Yolbaşı Köyü, 1958 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹²³ Hüseyin Aktaş, Ordu Ulubey Ören Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹²⁴ Halil Şahan, Ordu Ulubey Durak Köyü, 1942 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

¹²⁵ Niyazi Karaoğlu, Ordu Ulubey Çubuklu Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹²⁶ Dürdane Bektaş, Ordu Ulubey Hocaoğlu Köyü, 1956 Doğumlu, Okuma Yazma Yok.

¹²⁷ Mevlüt Aksu, Ordu Delikkaya Köyü, 1971 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹²⁸ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılın Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

Çağlayan'da saman sıcak suyla karıştırılır ve hayvana yedirilmiştir. Hayvan eski battaniyeyle sarılmıştır. Ayrıca sıcak patates verilir, yanına bir teneke konur ve içinde ateş yakılmıştır.¹²⁹ Sayaca'da köyde belli bir kişi (ismi gizlenmiştir) çon kesermiş. Kuyruğunun altından kesip kan akıtıyormuş.¹³⁰

Kadıncık'ta yerde hareketsiz yatan ölmek üzere olan bir ineği, sırtından keserek çon almışlar. Çon alma kuyruğunun altından kesilerek de yapılmıştır.¹³¹ Özlü Köyünde hasta hayvanın yanına bir teneke konur ve içinde ateş yakılır, aynı zamanda hayvanın da üzeri sıcak çulla örtülmüştür.¹³² Gülyalı'da ise felç olan hayvanın başından aşağı soğuk su dökülmüştür.¹³³

3.2.2. Kesme Kesme

Gebe kalamayan ineklerin cinsel organından et parçası kesmeye kesme kesme denir. Kızılan'de belli bir kadın (ismi gizlenmiştir) kesme kesermiş. Yine gebe kalmazsa çiftleşme (tutma) işleminden sonra ineğin sırtını yere vururlar, cinsel organına ısırğan sürerlermiş.¹³⁴

3.3. Halk Hekimliğinde Nazar, Cin, Ocaklar, Evliyalar ve Şifalı Sular

3.3.1. Nazar

Kimi insanların bakışlarındaki zararlı güç, bir kişiye, bir hayvana veya cansız bir varlığa zarar verebilir, buna nazar denir. "Kem Göze uğramak" da nazar değmesi anlamındadır (Boratav, 2013:119).

Sayaca Köyünde nazar okuyanlar vardır. Köyde kimin nazarının değdiği bilinir. Nazar değen inek kan sağılır, ciciği kör olur, tepinir. Nazarlanan hayvanın sütü yoğurdu kokar ve süt kesilir. Sayaca Köyünde:

"Nazar insanı mezara,

Hayvanı kazana sokar." derler.

Mezarlıktan geçerken orada yatanların yarısının nazardan öldüğünü düşünmek gerekir. Nazar ota, samana, tuza ve kişinin kendisine okunur, üflenir. Nazar okurken okuyan kişi esner, bu okuyan kişiye bir şeyler vermek gerektiği anlamına gelir. Nazar okunan kişinin sağa sola sallanması istenir. İneklere nazar değmesin diye ham elma çubuğundan yapılmış kırmızı ipten yapılmış püsküllü kolye iki boynuz arasına asılır:

"Boşuna bakma dostum, ham elma var." denir.

Sayaca'da nazar için muska (nuska) yazan ve okuyan kişiler varmış. Bir muskayı boyuna asmak için verirmiş, bir muskayı da bir bardak suyun içinde karıştırıp yazıların tamamen suya geçirilmesi ve ondan sonra içilmesi için verirmiş. Bazen de muska yakılarak çıkan dumanın koklanması istenirmiş.¹³⁵

Bazılarının gözü nazara sebep olur, bunlar da köyde bilinirmiş. Kızılan'de nazar ekmeğe, tuza okunmuş. Okunan tuz ateşe atılmıştır çatlırsa nazar gidermiş.¹³⁶

Fındıklı'da nazar değmesin diye eve sarımsak asılmıştır.¹³⁷ Çubuklu'da evi nazardan korumak için evin odalarına su serpilir, soba dumanı püskürtülmüştür.¹³⁸

3.3.2. Cin Çıkarma

Yörede cin büyü ya da çalınma sonucu kişilere musallat olan ve hastalıklara neden olan varlık olarak bilinir. Çalınma bir cin tarafından ele geçirilmez. Gece dışarıya küçük abdest bozan kişi cinlerin saldırısına uğrar. Kötü niyetli okuyucular da insana cin musallat edebilir.

Sayaca'da köyden birisi koyunlarını bulup ahıra getirememiş ve o gece koyunlarını kurtlar yemesin diye, kurtların ağzını bağlatmak için cinci hocaya gitmiş. Cinci hocanın sayesinde o akşam kurtlar koyunları yiyememişler. Aynı şekilde tavuğu gece dışarda kalanlar da cinci hocaya gidip tilkilerin ağzını bağlatırlar ve tavuklarının tilkiler tarafından yenmesini engellemiş.

Köyden birisi eklem romatizması olmuş, doktorlar çare bulamamışlar. Hocaya götürmüşler: "Cin musallat olmuş buna, tedavi için cini olan başka birisi lazım, ikimizin cini bir araya gelirse anca tedavi edebiliriz." demiş. Bir tane kız ismi söylemiş, getirmişler. Hocayla cin sahibi diğer kız bir araya gelerek hasta kızın cinini çıkarmışlar. Kız o gün iyileşmiş ve şu an sapsağlam hiçbir sıkıntısı yokmuş. Yine aynı köyden Fatsa'ya giden bir cinci hocanın köylünün gözü önünde, yoldan geçen bir kadını okuyarak soyunup giydirdiği söylenmiştir.¹³⁹

Korkudan dolayı kekeleyen birisi varmış, korku duası okumayla meşhur bir kadın okumuş ve anında kekemelik gitmiş. Bu kadının kızı bir rahatsızlık geçirmiş. Cinler ona senin annen korku duası okuyor, ondan hasta oldun demişler. Bu yüzden

¹²⁹ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

¹³⁰ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

¹³¹ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹³² Arife Akdi, Ordu Göközü Özlü Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹³³ Emriye Günday, Gülyalı Mustafalı Köyü, 1949 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹³⁴ Mehmet EREN, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1954 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹³⁵ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

¹³⁶ Mehmet EREN, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1954 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹³⁷ Emrullah Aksu, Ordu Ulubey Fındıklı Köyü, 1942 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹³⁸ Niyazi Karaoğlan, Ordu Ulubey Çubuklu Köyü, 1947 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹³⁹ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

kızın annesi korku duası okumaktan vazgeçmiş.¹⁴⁰ Sayaca'da Hoca denen birisi (ismi gizlenmiştir), cin çıkarırmış. Bağlanan birbirine yaklaşmayan oğlanı kızı birleştirmiş.¹⁴¹

Kızılın'de Hoca lakaplı birisi nuska ve cincilik yaparmış. Cinlenen kişi Hoca'ya götürülmüş. Hoca, ocaklık zincirini tencerede suyla kaynatıp cinlenmiş (çalınmış) kişiyi bu suyla banyo yaptırmış. Daha sonra bu zincir sudan çıkarılır, iki kişi birer ucundan tutar, cinlenen kişi zincirin içinden geçirilmiştir. Hoca istediği kişiye okuyormuş, şişiriyormuş sonra geri çözüyormüş. Kurani Kerimi kötü bir yere gömdüğü ve ayetleri tersten okuduğu söylenmiştir.¹⁴²

3.3.3. Muska (Nuska)

Muska, Arapçada "yazılı şey" anlamına gelir. Hastalıkları sağaltma ya da düşmandan gelebilecek kötülükleri önlemek amacıyla üstte taşınan yazılı kâğıttır (Boratav, 2013:136).

Sayaca'da muskayla ilgili şöyle bir hikâye anlatılır: "Adamın birinin dişi ağrıyormuş, oğlunu muskacıya göndermiş, oğlum git bir muska yazdır da dişimin ağrısı geçsin, demiş. Muskacı oğlana babana söyle ona muska yazarsam üç bağ otunu alırım, demiş. Oğlan babasına söylemiş, babası da olmaz veremem sen selam söyle falciya yazsın, diye haber göndermiş.

Muskacı bu duruma çok kızmış ve kâğıda bir şeyler yazarak muska haline getirip oğlana vermiş göndermiş. Muskayı alan adam boynuna takmış ve hemen iyileşmiş. Aradan birkaç gün geçince muskada ne yazdığını merak etmiş ve muskayı açmış. Muskada şöyle yazıyormuş:

"Eşiğine beşiğine damak ettin üç bağ otuna

Falcının köpeğinin bacağı girsin babanın g.tüne..."

Muska, birbirine kavuşamayan âşıkların başvurduğu bir yolmuş. Muska yazan hoca şu ayetleri şöyle okursan dileğin kabul olur, kıza kavuşursun dermiş. Kişi de muskacının dediğini yapar ve sevdiğine kavuşurmuş. Ayrıca muskacıların kendilerine has usul ve yöntemleri varmış, duayı okurken belli harflere geldiklerinde o harfleri bükürlermiş. Bu şekilde muska yazan bir hoca, bir kişinin ikinci eşi almak için kendisini kandırdığını ve muskayı yazarak o kişiye yardımcı olduğunu ancak daha sonra ikinci eşi olarak aldığını öğrenince pişman olduğunu anlatmaktaymış.¹⁴³

Bahadun'da (Sevdeş) birisi (ismi gizlenmiştir) muska yazarmış, muskayı yazar, kişinin boynuna takar, bir de tabakta ezilip suyunun içilmesi için eline verirmiş.¹⁴⁴ Şekeroluk Köyünde de Hoca denen birisi tarafından muska yapılmış.¹⁴⁵ Akoluk Köyünde bir kişi sevdiği kıza kavuşmak için muskacıya gider, sevdiği kıza muska yazdırır ve bu muskayı su değirmenin alt çarkına poşet içinde bağlar.¹⁴⁶ Buradaki amaç kızın başını döndürüp aklını çelmek, dolayısıyla kendisini kabul etmesini sağlamaktır.

3.3.4. Ocak

Ocak belirli bir veya birkaç hastalığı iyileştirme gücünde olan, bu işin yöntemlerini bilen kişi ve kan bağı olan ailesini gösterir. Ocakçı kişiler çoğu zaman büyü ile tedavi yaparken bazen de ilaç saydıkları gereçleri kullanmaktadırlar (Artun, 2011:218).

Bir ermişin soyundan gelmek yahut onun türbesinde görevli olmak ocak olmaya etkindir. Ocaklık babadan oğula, anneden kızına geçebileceği gibi el verme yöntemiyle başkasına da geçebilir (Boratav, 2013:129).

3.3.4.1. Al Kesme Al Ocağı

Al'ın özellikle lohusa kadınlara musallat olan bir varlık olduğuna inanılır, bu duruma da al basması adı verilir. Bu tehlikeli varlığı yakalayan kişi onu kendisine kul edebiliyormuş. Böylece de yakalayan kişi al ocağı sahibi oluyormuş (Boratav, 2013:20).

Sayaca'da Aydınlar Sapağı, Dedeli Mahallesi Ellezoğulları mevkisinde Al Ocağı denen bir ev varmış. Hasta olan kişi götürülmüş, o eve yüz üstü yatırılmış. O evin kökünden gelen birisi veya onun çocuğu hasta kişinin üzerinden atlar ve al musallat olan kişiyi aldan kurtarırmış. Hastaya giderken de ocaklıktan bir miktar kül verilir, bu külün sürekli yanında bulundurulması istenirmiş. Bu ocaktaki birisinin cazıyı yakaladığına inanılmırmış. Cazıyı (kedi veya başka bir şekilde gelebiliyormuş.) yakalayıp hamama atarsan sabah o cazı aslına döner ve insan hâlini almış, bu evin kökünden birisinin cazıyı yakaladığına inanılmaktaymış. Al denilen cazı genellikle yeni doğum yapanlara, hamile kadınlara ve bebeklere musallat olurmuş.¹⁴⁷

Kadıncık'ta bir çocuğu hastaneye götürmüşler. Hastanede bir kadın bu çocuğa al dokunuyor, çocuğu boğmaya çalışıyor demiş. Bucak mahallesinde bir alcı var, al atlıyor, götür demiş. Götürmüşler kadın, çocuğu yere yatırmış, okuyarak üzerinden atmış, bir de al külü vermiş: "Sürekli çocuğun yanında bulundur. demiş. Çocuk hemen iyi olmuş, hastaneden taburcu olmuş.¹⁴⁸

¹⁴⁰ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

¹⁴¹ Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹⁴² Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılın Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁴³ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni.

¹⁴⁴ Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹⁴⁵ Mehmet Doğan, Ordu Ulubey Şekeroluk Köyü, 1954 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁴⁶ Selim Aksu, Ordu Ulubey Akoluk Köyü, 1940 Doğumlu, Okuma Yazması Yok

¹⁴⁷ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

¹⁴⁸ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

Şahinkaya Köyünde yeni doğum yapan annenin cebine al basmasın diye kırk gün boyunca sarımsak bırakılmış. Bebeği al basmasın diye ise bebeğin yastığının altına bıçak ve sarımsak, anne ve bebeğin kaldığı odada baca varsa bacanın içine de bebeğin babasının atleti konurmuş.¹⁴⁹

3.3.4.2. Mum Dökme Ocağı

Gölköy'e bağlı Damarlı'da Kızılan Damarlı arasındaki ıhlamur ağacı ocakmış. Burada birisi (ismi gizlenmiştir) ocakçısıymış, oraya getirilen çocuklara mum dökmüş. İlk önce tavada mumu eritir, sonra başının üzerinde gezdirerek sıcak mumu soğuk suya dökmüş. Ardından mumlu suyla çocuğu çimzirmiş. Bu işlem farklı günlerde üç kez yapılmış.¹⁵⁰ Bu şekilde mum dökülen basık, geç yürüyen, geç konuşan vb. çocuklar iyileşirmiş.

3.3.4.3. Kurşun Dökme Ocağı

Hemen hemen her köyde babadan oğula geçen ocak dediğimiz tedavi evleri bulunmaktadır. Bu ocaklarda genellikle çalınan (cinlenen) kişilere şifa için kurşun dökme işlemi yapılır. Çağlayan Köyünde kurşun bir kapta eritilerek hasta olan kişinin yanındaki soğuk suyun içine dökülmüş. Kurşun suyun içinde donarak şekil almış, kurşunun aldığı şekle göre hastalığına yorum yapılır ve hastalığı donan kuşunla beraber iyileşirmiş.¹⁵¹

Hocaoğlu Köyünde tavada eritilen kurşunun ilk önce dumanı hastaya solutulur, ardından başına tülent örtülü hâlde suya dökülen sıcak kurşundan çıkan duman hastaya solutulmuş.¹⁵²

3.3.4.4. Yılcık Ocağı

Gölköy Güzelyurt'ta köyde yılcık ocağı denen bir yer varmış, hasta oraya götürülür, yaranın üzerine yılcık taşı konurmuş.¹⁵³

3.3.5. Evliya (Yatır)

Evliya olarak tabir edilen ve halkın çoğunlukla tedavi için gittikleri yerler vardır. Buralar bir evliyanın veya gerçekte yaşamış veya yaşadığına inanılan bir ulu kişinin makamı olduğuna inanılan mezar, ağaç, taş gibi yerlerdir (Boratav, 2013:142).

Sayaca Köyünde Kurşunçalı'da Rosbene denilen bir yer varmış. Eskiden hasta olanların veya herhangi bir sıkıntısı olanların götürüldükleri bir yermiş. Bir kişiye seni Rosbene'ye götürülmü diye sorulduğunda benim Rosbenelik bir durumum yok derse, o kişi aslında Rosbenelik'miş.¹⁵⁴

Kadıncık'ta Muhtar Azmi'nin orası evliyaymış. Hasta olan kişiyi oraya götürüp bırakırlarmış. Hasta orada bir müddet beklemiş, uyurmuş. İyi olup gelirmiş. Dönerken de oradaki bulunan çalı çırpıya yamalık bağlarlarmış. Şihrar Değirmeninde (Kadıncık Şelalesi'nin yukarısında) de evliya varmış, oraya gidip dua ederlermiş. Hastaları götürürlermiş.¹⁵⁵

Şahincili Mezarlığında bir çam ağacı evliya olarak nitelendirilirmiş. Hasta olan, dersleri anlayamayan, kekeme olan çocukları çamin dibinde banyo yaptırılırmış.¹⁵⁶

Yukarı Kızılan Köyü Camiyannın Mahallesinde Evliya denen bir ağaç varmış, dibinde mezar olduğu söyleniyormuş. Basık, konuşamayan, kekeleyen çocuklar oraya götürülür, belli bir kişi(ismi gizlenmiştir) çocuğu oraya yatırır okur ve bekletirmiş.¹⁵⁷ Burada yatan çocuk ve hastalar şifa bulurlarmış.

Yukarı Kızılan Köyü Sarı Sadık Evliyası, Tepeköy Mahallesi yol ayrımındaymış. Hasta olan çocuklar ve büyükler Sarı Sadık denen yerde taşın üzerine yatırılırmış. Gözü dönen bir çocuğu götürmüşler orda uyumuş ve iyi olmuş.¹⁵⁸

3.3.6. Şifalı Sular

Kadıncık'ta Tepeköy denen yerde şifalı su varmış, suyun tadı ekşiymiş. Bütün hastalıklara faydalıymış.¹⁵⁹ Ulubey'in Sayaca Köyünde, böbrek taşı düşürmek için su varmış, suyun olduğu yerler günümüzde kapanmış.¹⁶⁰

4. Sonuç

Ulubey, Ordu ilinin en eski ve zengin kültüre sahip ilçelerinden biridir. Beylikler döneminden itibaren Türk halkının yerleşmeye başladığını bildiğimiz Ulubey birçok kültürel hazineye sahiptir. Bu hazinenin önemli bir bölümünü de halk hekimliği dediğimiz geleneksel tedavi yöntemleri oluşturur. Halk hekimliği uygulamalarına yaygın olarak rastlanan Ulubey'de kırık çıkık başta olmak üzere, sarılık, basıklık, yılcık, ürfiye denilen hastalıklar ve geç konuşan, geç yürüyen bebeklere yapılan işlemler dikkat çeker. Bunların yanı sıra kırıklama, cin çıkarma ve muska yazma uygulamaları ile evliya ve ocak tabir edilen yerlerin de bulunduğu Ulubey'de bugün bu geleneklerin birçoğu yok olmaya yüz tutmuştur.

¹⁴⁹ Gamze Akbaş, Ordu Ulubey Şahinkaya Köyü, 1975 Doğumlu, Matematik Öğretmeni

¹⁵⁰ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁵¹ Cemal Bodur, Ordu Ulubey Çağlayan Köyü, 1939 Doğumlu, Askerde okuma Yazma Öğrenmiş.

¹⁵² Dürdane Bektaş, Ordu Ulubey Hocaoğlu Köyü, 1956 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁵³ Hüsne Kaya, Ordu Gölköy Güzelyurt Köyü, 1958 Doğumlu, İlkokul Mezunu.

¹⁵⁴ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni

¹⁵⁵ Hatice Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1956 Doğumlu, Ortaokul Mezunu.

¹⁵⁶ Lütfiye Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1935 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁵⁷ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁵⁸ Ayşe Eren, Ordu Ulubey Yukarı Kızılan Köyü, 1950 Doğumlu, Okuma Yazması Yok.

¹⁵⁹ Temel Yılmaz, Ordu Ulubey Kadıncık Köyü, 1958 Doğumlu, Yüksek Okul Mezunu, Emekli.

¹⁶⁰ Alparslan Çalışkan, Ordu Ulubey Sayaca, 1976 Doğumlu, Üniversite Mezunu, Tarih Öğretmeni.

Bu çalışmada Ulubey ilçesi ve köyleri ile ilçeye bağlı olmasa da ilçeye kültürel olarak yakınlıkları olan köyler ele alınıp incelenerek birçok geleneksel tedavi yöntemi yazıya geçirilmiştir. Halk hekimliği dediğimiz geleneksel tedavi yöntemlerinin aslında her birinin mantıklı birer açıklaması olduğu görülmektedir. Gelin, damat ve çocuk basıklığında basıklıktan korunmak için yüksek bir yere çıkılması buna en güzel örnektir. Yüksekte bulunan kişi psikolojik olarak kendisini rahatlatmakta, karşısındakine ezilmemekte, dolayısıyla da basık olmamaktadır. Siğil tedavisi için kullanılan arpaların kolayca çürüyecek nemli bir yere kesilerek gömülmesi de arpanın çürümesiyle beraber siğilin yok olacağı inancındandır. Çünkü kesilen arpa yeşermez ve toprağın içinde çürür bu da hastaya iyileşmesi için psikolojik rahatlık verir. Çocuğun ve annenin kırklanmasında kırk kaşık su dökülmesi, kendisine bahşiş vermeyen muskacı hocanın muskaya karşısındakine dokuduran şeyler yazması, cin çıkarmada hastanın zincirden geçirilmesi, al kesmede alıcının hastanın üzerinden atlayıp yanında taşımaya için ocağın külünden vermesi gibi örnekler geleneksel tedavi yöntemlerinin halk yaşamında ne kadar önemli ve etkili olduğunu göstermektedir.

İlçe geneline bakıldığında halk hekimliği tedavi yöntemlerinden sadece bir köye has olanlar ve birbirine benzeyenler olduğu gibi aynı tedavi yönteminin köyler arasında ufak tefek farklılıklarının da olduğu görülmektedir. Bu da Ulubey ve yöresinde yaşayanların aynı kültürün birer parçası olduğunu göstermektedir. Gelenek ve göreneklerimiz bizi birbirimize bağlayarak kültürel kimliğimizi oluştururlar. Bunların gelecek nesillere aktarılması halk bilimciler olarak hepimizin en temel görevidir.

Kaynakça

- Artun, E. (2011). **Türk Halk Bilimi**. Adana: Karahan Kitabevi.
- Bayat, F. (2016). **Mitolojiye Giriş**. İstanbul: Ötüken Yay.
- Bayat, F. (2015). **Türk Mitolojisi 1**. İstanbul: Ötüken Yay.
- Bayat, F. (2016). **Türk Mitolojisi 2**. İstanbul: Ötüken Yay.
- Boratav, P. N. (2013). **Yüz Soruda Türk Folkloru-İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar**. Ankara: BilgeSu Yay.
- Boratav, P. N. (2013). **Yüz Soruda Türk Halk Edebiyatı**. Ankara: BilgeSu Yay.
- Çebi, S. (1995). **Bütün yönleriyle Düünden Bugüne Ulubey**. Ordu: Ulubey Bel. Başk. Yay.
- Demir, N. (2001). **Ordu İli ve Yöresi Ağızları**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Demir, N. (2006). **Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları IX**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.
- Elçin, Ş. (1997). **Halk Edebiyatı Araştırmaları 1-2**. Ankara: Akçağ Yay.
- Eren, Mustafa. (2014). **Bir Köy Var Yukarda**, Ankara: Altınpost Yay.
- Güleç, H. (2011). **Türk Halk Edebiyatı**. Çanakkale: Kriter Yay.
- Günay, M. (2016). **Bütün Yönleriyle Ulubey**. İstanbul: Ofis Yay.
- Güzel, A. (2008). **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yay. Ankara: Akçağ Yay.
- Kafesoğlu, İ. (2016). **Türk Milli Kültürü**. İstanbul: Ötüken Yay.
- Köprülü, F. (2004). **Edebiyat Araştırmaları 1-2**, Ankara: Akçağ Yay.
- Köprülü, F. (2009). **Türk Edebiyat Tarihi**. Ankara: Akçağ Yay.
- Oğuz, M. Ö. (2006). **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**. Ankara: Grafiker Yay.
- Türkdoğan, O. (1991). **Kültür ve Sağlık-Hastalık Sistemi**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları:2213, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 522, Araştırma ve İnceleme Dizisi: 17
- Yediyıldız, B. (1992). **Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları 1**. Ankara: TTK Yay.
- Yediyıldız, B. (2002). **Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları 2**. Ankara: TTK Yay.
- Yediyıldız, B. (1985). **Ordu Kazası Sosyal Tarihi**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

Summary

Before Ulubey and its territories Turkish domination was mentioned in some sources of Persians, Romans and Byzantines before Ulubey was founded, but Ulubey shows that many of the village names are Turkish names (like Kumanlar). Information about Ulubey is mostly found in Salname of the province of Trabzon. Ulubey's administrative structure was converted into a district on 1 April 1958. Ulubey falls to the south of Ordu province with 35 villages and 6 neighborhoods and has rich natural beauty. The rock tombs, the belt bridges on the steep hill and Şeyh Abdullah and Salih Derviş visit gateways constitute historical and cultural riches and are also important in terms of internal and external tourism. There are eight registered cultural assets in the district, including three fountains, three bridges and bridges, one rock tomb and one mosque. Ulubey, Ordu is one of the oldest and richest cultural cities of our province. Ulubey, which we know that the Turkish people have started to settle since the rule of the Emirates, have many cultural treasures. An important part of this treasure is the traditional treatment methods we call folk medicine. Ulubey, which is widespread in folk medicine applications, is characterized by broken juxtaposition, jaundice, scurvy, serpentine, diseases called latex, and late-talking, late-moving babies. Many of these traditions have been destroyed in Ulubey where there are also applications of forking, gin and amulet writing, as well as places called saint and ocak.

Folk medicine, also known as traditional treatment methods, can be defined as beliefs, attitudes and behaviors about diseases and health as well as medical practices related to beliefs, traditions and value systems of societies. Boratav describes folk medicine as the whole process that the public resorted to for the purpose of diagnosing and curing illnesses whether or not they could go to a doctor. In this study, folk medicine practices, one of the traditions that played an important role in strengthening the bond of nationhood, have been examined in the transfer of the past to the future.

The great majority of the Ulubey people used to refer to the folk medicine methods they had seen before, before they went to the doctor when they had a discomfort, and when the patient did not recover after a certain period of time he was going to a doctor. Nowadays, this practice is still continuing. Ulubey towns and villages are not considered to be related to the provinces, but the villages which have cultural relations with the towns have been studied. When we look at the district as a whole, it is seen that there are similarities between the folk medicine treatment methods and there are also slight differences between the villagers. Some treatments exist only in one village while others are absent. In this study, illnesses were first grouped, then different applications from villages belonging to these diseases were determined and written by specifying the source person. If the same practice has never been changed in more than one village, only one has been dealt with. The names of the people mentioned in some diseases and treatments are hidden. Approximately one hundred forty villagers from different villages were interviewed using compilation and interview methods. Interview questionnaires guided by interview methods were used. It seems that the traditional treatment methods we call folk medicine are in fact each one a logical explanation. The best example of this is to ascend a high place to protect the bride, the groom and the child from the rash. The person who is at the height psychologically relaxes himself, is not oppressed, and therefore is not flattened. These and similar examples show how important traditional treatment methods are in public life. Traditions and Customs form our cultural identity by connecting us to each other. The transfer of these to future generations is the fundamental task of all of us as folklorists.
